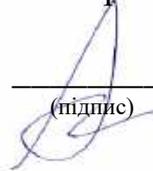

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра комп'ютерних систем, мереж і кібербезпеки (№ 503)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

Анатолій ШОСТАК

(підпис)

(ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

« 29 » серпня 2025 р.

**СИЛАБУС *ОБОВ'ЯЗКОВОЇ*
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Комп'ютерна логіка і квантові обчислення

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 12 "Інформаційні технології"
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 123 "Комп'ютерна інженерія"
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Системне програмування
(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: *перший (бакалаврський)*

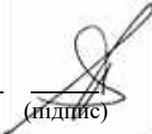
Силабус введено в дію з 01.09.2025

Харків 2025 р

Розробник: Желтухін О. В. ст. викладач
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання) (підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри _____
комп'ютерних систем, мереж і кібербезпеки
(назва кафедри)

Протокол № 1 від «29» 08 2025 р.

Завідувач кафедри д.т.н., професор
(науковий ступінь і вчене звання) (підпис) Вячеслав ХАРЧЕНКО
(ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

_____
(підпис) Поліна ОГАРКО
(ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

1. Загальна інформація про викладача

ПІБ: Желтухін Олександр Васильович

Посада: ст. викладач кафедри комп'ютерних систем, мереж і кібербезпеки

Перелік дисциплін, які викладає:

- Комп'ютерна електроніка і схемотехніка
  - Комп'ютерна логіка і квантові обчислення
  - Програмування вбудованих систем
  - Мікропроцесорні пристрої і їх програмування
-

Напрями наукових досліджень:
Застосування мікроконтролерів у складі безпечних вбудованих систем

Контактна інформація:
a.zheltukhin@csn.khai.edu

---

2. Опис навчальної дисципліни

Форма здобуття освіти	<i>Денна, заочна</i>
Семестр	4-й семестр
Мова викладання	Українська
Тип дисципліни	<i>Обов'язкова</i>
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/ кількість годин	<i>денна</i> : 3,5 кредитів ЄКТС/105 годин (48 аудиторних, з яких: лекції – 32, лабораторні – 16; СРЗ – 57); <i>заочна</i> : 3,5 кредитів ЄКТС/105 годин (8 аудиторних, з яких: лекції – 4, лабораторні – 4; СРЗ – 97)
Види навчальної діяльності	Лекції, лабораторні, розрахунково графічна робота, самостійна робота
Види контролю	Поточний контроль, модульний контроль, семестровий контроль – іспит
Пререквізити	Дискретна математика, Основи функціонування комп'ютерів, Фізика, Теорія інформації та кодування

3. Мета та завдання навчальної дисципліни, переліки компетентностей та очікуваних результатів навчання

Мета – (OK13) підготовка студентів до вирішення організаційних, наукових, і технічних задач з проектування цифрових автоматів та спеобчислювачів як з жорсткою, так і з гнучкою логікою для побудови комп'ютерних систем на основі положень національних і міжнародних стандартів ISO, IEEE, ITU-T, а також основи функціонування квантових обчислень.

Завдання – формування у студентів фахових знань щодо існуючих методів проектування цифрових автоматів, оцінювання швидкодії та енергоефективності проектних рішень, набуття практичних навичок у сфері розробки та впровадження новітніх технологій забезпечення енергоефективності програмно-апаратних комплексів вбудованих систем.

Компетентності, які набуваються:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності в комп'ютерній галузі або навчання, що передбачає застосування теорій та методів комп'ютерної інженерії і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

- (ЗК1) Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу;

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

- (ФК2) Здатність використовувати сучасні методи і мови програмування для розроблення алгоритмічного та програмного забезпечення.

- (ФК3) Здатність створювати системне та прикладне програмне забезпечення комп'ютерних систем та мереж.

- (ФК12) Здатність ідентифікувати, класифікувати та описувати роботу програмно-технічних засобів, комп'ютерних та кіберфізичних систем, мереж та їхніх компонентів шляхом використання аналітичних методів і методів моделювання.

- (ФК15) Здатність аргументувати вибір методів розв'язування спеціалізованих задач, критично оцінювати отримані результати, обґрунтовувати та захищати прийняті рішення.

Програмні результати навчання (ПРН):

- (ПРН1) Знати і розуміти наукові положення, що лежать в основі функціонування комп'ютерних засобів, систем та мереж.

- (ПРН2) Мати навички проведення експериментів, збирання даних та моделювання в комп'ютерних системах.

- (ПРН8) Вміти системно мислити та застосовувати творчі здібності до формування нових ідей.

- (ПРН10) Вміти розробляти програмне забезпечення для вбудованих і розподілених застосувань, мобільних і гібридних систем, розраховувати, експлуатувати, типове для спеціальності обладнання.

- (ПРН11) Вміти здійснювати пошук інформації в різних джерелах для розв'язання задач комп'ютерної інженерії.

- (ПРН13) Вміти ідентифікувати, класифікувати та описувати роботу комп'ютерних систем та їх компонентів.

- (ПРН15) Вміти виконувати експериментальні дослідження за професійною тематикою.

- (ПРН16) Вміти оцінювати отримані результати та аргументовано захищати прийняті рішення.

Інструментальні засоби і технології

1. MicrosoftWord або аналогічний продукт інших виробників.

2. MicrosoftExcel або аналогічний продукт інших виробників.

4. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовний модуль 1. *Операційні пристрої.*

Тема 1. Вступ.

Анотація: Предмет, мета вивчення і задачі дисципліни. Структура і зміст дисципліни, а також методичні рекомендації по її вивченню. Місце дисципліни в навчальному процесі. Вимоги до знань і умінь студентів. Характеристика рекомендованих під час вивчення дисципліни джерел інформації.

Права і обов'язки здобувача, як члена суспільства, та їх реалізація під час навчання в університеті.

Україномовна та англійськомовна термінологія, яка використовується при вивченні дисципліни.

Тема лекції 1: Предмет і завдання дисципліни. Основні терміни та визначення.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 2. Основні поняття про операційний пристрій.

Анотація: Програма, команда, осередок ЗП, адреса, формат команд, система команд. Лінійні програми. Організація розгалужень. Принцип вибору системи команд. Розробка програм й оцінка характеристик: формати команд, даних, обсяг пам'яті й швидкодії.

Тема лекції 2: Вибір системи команд.

Тема лабораторної роботи 1: Вибір простої системи команд обчислювача і створення програми роботи обчислювача.

Самостійна робота здобувача освіти: опрацювання матеріалу лекцій, підготовка до лабораторної роботи, формування звіту з індивідуальної лабораторної роботи, формування питань до викладача.

Тема лекції 3: Основні пристрої ЦОМ (АП, ПК, ЗП).

Самостійна робота здобувача освіти: опрацювання матеріалу лекцій, підготовка до лабораторної роботи, формування питань до викладача.

Тема лекції 4: Прості і складні системи команд порівняння, швидкодія і апаратні ресурси.

Тема лабораторної роботи 2: Вибір складної системи команд обчислювача і створення програми роботи обчислювача.

Самостійна робота здобувача освіти: опрацювання матеріалу лекцій, підготовка до лабораторної роботи, формування звіту з індивідуальної лабораторної роботи, формування питань до викладача.

Тема 3. Мова операційних схем і мікропрограм.

Анотація: Основні поняття й визначення: ЦОМ, операційний пристрій, блок, елемент, мікрооперація, керуючий сигнал, макрокоманда, мікротакт, синхросигнал, мікропрограма, інформаційний сигнал, мови операційних схем і мікропрограм.

Тема лекції 5 Мова операційних схем і мікропрограм: зображення і опис операційних блоків, шин передачі інформації, керуючих і інформаційних сигналів на кресленні.

Самостійна робота здобувача освіти: опрацювання матеріалу лекцій, підготовка до лабораторної роботи, формування питань до викладача.

Тема лекції 6: Основні типи мікрооперацій. Способи описів функціонування операційного автомату. Операційні блоки з пам'яттю: тригери, реєстри, лічильники.

Тема лабораторної роботи 3: Розрахунок часу роботи програм, формату команд, об'єму пам'яті.

Самостійна робота здобувача освіти: опрацювання матеріалу лекцій, підготовка до лабораторної роботи, формування звіту з індивідуальної лабораторної роботи, формування питань до викладача.

Тема 4. Структурна організація процесора.

Анотація: Організація процесора. Структура і призначення операційних блоків процесора: АП, ПК, ЗП. Умови початкового запуску. Узагальнений граф роботи. Цикли вибірки команд, операндів і цикл виконання.

Тема лекції 7: Операційна схема і ГСА процесора. Організація операційного автомата процесора. Граф-схема алгоритму роботи процесора. Продуктивність і швидкодія процесора. Магістралі. Особливості організації операційних схем.

Самостійна робота здобувача освіти: опрацювання матеріалу лекцій, підготовка до лабораторної роботи, формування питань до викладача.

Тема лекції 8: Цикли роботи процесора. ГСА зі змінним форматом команд. ГСА двох- і трьох-адресних процесорів. Асинхронні пристрої. Введення і вивід інформації. Математична модель операційного пристрою.

Тема лабораторної роботи 4: Розробка операційної схеми операційного автомата.

Самостійна робота здобувача освіти: опрацювання матеріалу лекцій, підготовка до лабораторної роботи, формування звіту з індивідуальної лабораторної роботи, формування питань до викладача.

Тема 5. Проектування операційних автоматів.

Анотація: Способи реалізації функціонального алгоритму.

Тема лекції 9: Операційні схеми виконання операцій.

Самостійна робота здобувача освіти: опрацювання матеріалу лекцій, підготовка до лабораторної роботи, формування питань до викладача.

Модульний контроль 1

Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).

Змістовний модуль 2. Керуючі автомати.

Тема 6. Керуючі автомати із жорсткою логікою.

Анотація: Закони функціонування автоматів. Місце КА в ОП. Внутрішні стани автомата.

Тема лекції 10: Закони функціонування автоматів МІЛІ. Етапи синтезу. Синтез автомата МІЛІ. Закодована ГСА. Відмічена ГСА. Таблиця переходів. Логічні вираження. Структура автомата.

Тема лабораторної роботи 5: Синтез автомату МІЛІ.

Самостійна робота здобувача освіти: опрацювання матеріалу лекцій, підготовка до лабораторної роботи, формування звіту з індивідуальної лабораторної роботи, формування питань до викладача.

Тема лекції 11: Закони функціонування автоматів МУРА. Етапи синтезу. Синтез автомата МУРА. Закодована ГСА. Відмічена ГСА. Таблиця переходів. Логічні вираження. Структура автомата.

Самостійна робота здобувача освіти: опрацювання матеріалу лекцій, підготовка до лабораторної роботи, формування питань до викладача.

Тема 7. Функціонування керуючого автомата в часі.

Анотація: Функціонування керуючого автомата в часі. Синхронізація операційного пристрою.

Тема лекції 12: Функціонування керуючого автомата в часі. Визначення тривалості такту.

Тема лабораторної роботи 6: Синтез автомату МУРА.

Самостійна робота здобувача освіти: опрацювання матеріалу лекцій, підготовка до лабораторної роботи, формування звіту з індивідуальної лабораторної роботи, формування питань до викладача

Тема лекції 13: Функціонування керуючого автомата в часі. Граф затримок. Тимчасові діаграми.

Самостійна робота здобувача освіти: опрацювання матеріалу лекцій, підготовка до лабораторної роботи, формування питань до викладача.

Тема 8. Керуючі автомати із гнучкою логікою.

Анотація: Основи мікропрограмного керування. Сутність мікропрограмного керування. Пряма й попередня вибірка мікрокоманди.

Тема лекції 14: Формати мікрокоманди. Організація розгалужень. Структура керуючого автомата. Мікропрограмування.

Тема лабораторної роботи 7: Синтез автомату МІЛІ з гнучкою логікою.

Самостійна робота здобувача освіти: опрацювання матеріалу лекцій, підготовка до лабораторної роботи, формування звіту з індивідуальної лабораторної роботи, формування питань до викладача.

Тема лекції 15: Структура КА: з дешифрацією КОП, таблицею переходів і переконуючі ПЗП. Горизонтальне, вертикальне, змішане кодування.

Самостійна робота здобувача освіти: опрацювання матеріалу лекцій, підготовка до лабораторної роботи, формування питань до викладача.

Тема 9. Основи функціонування квантових обчислювачів.

Анотація: Основи використання квантового обчислювача для факторизації великих чисел на прості множники, для подальшого використання у криптографії, використання квантового обчислювача для моделювання квантово-механічних систем, пришвидшення пошуку даних у великих, невпорядкованих базах даних.

Тема лекції 16: Основи функціонування квантового обчислювача.

Тема лабораторної роботи 8: Синтез автомату МУРА з гнучкою логікою.

Самостійна робота здобувача освіти: опрацювання матеріалу лекцій, підготовка до лабораторної роботи, формування звіту з індивідуальної лабораторної роботи, формування питань до викладача.

Модульний контроль 2

Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).

5. Індивідуальні завдання

Виконання **розрахункової роботи** "Синтезувати архітектуру спеціального обчислювача у вигляді мікропрограмного цифрового автомату згідно з варіантом індивідуального завдання".

6. Методи навчання

Лекції з елементами інтерактиву (пояснення з використанням презентацій, прикладів коду, міні-опитувань, демонстрації розрахунків).

Лабораторні заняття – вирішення прикладів і задач з матеріалу заняття на аркуші паперу. *Проектно-орієнтоване навчання* – виконання невеликих практичних проєктів, спрямованих на закріплення знань. *Робота в малих групах* – колективний аналіз проектування схем, обговорення рішень. *Використання системи онлайн-тестування*. *Самостійна робота* – індивідуальні завдання, робота з електронними матеріалами та онлайн-курсами. *Консультації* – індивідуальні та групові (очно або онлайн) для підтримки та корекції навчального процесу.

7. Методи контролю

Поточний контроль: опитування на практичних заняттях; розв'язування розрахункових і проєктних задач та аналіз отриманих результатів; виконання письмових контрольних робіт з окремих розділів курсу; оцінювання виконання індивідуальних і групових практичних завдань.

Модульний контроль: складання модульного контролю.

Підсумковий контроль: іспит.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Таблиця 8.1 – Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях			
Виконання і захист лабораторних робіт	0...7	4	0...28
Модульний контроль	0...12	1	0...12
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях			
Виконання і захист лабораторних робіт	0...7	4	0...28
Розрахунково-графічна робота	0...20	1	0...20
Модульний контроль	0...12	1	0...12
Усього за семестр			0...100

Допуском до семестрового контролю є отримання позитивної оцінки з 6-и лабораторних робіт і розрахункової роботи.

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови здобувача освіти від балів підсумкового контролю й за наявності допуску до іспиту. Під час складання семестрового іспиту здобувач освіти має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту складається з трьох теоретичних питань (кожне теоретичне питання 33,3 балів) (сума – 100 балів).

Таблиця 8.3 – Шкали оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Критерії оцінювання роботи здобувача освіти протягом семестру

Задовільно (60-74) – показувати мінімум знань та умінь, мати знання і уміння для забезпечення програмних результатів навчання.

Знати і вміти використовувати на практиці комп'ютерну логіку і основи квантових обчислень. Виконати і захистити лабораторні роботи з змістовного модуля 1. Виконати модульний контроль 1. Виконати і захистити лабораторні роботи з змістовного модуля 2. Виконати модульний контроль 2.

Виконати та здати розрахунково-графічну роботу.

Добре (75-89) – твердо знати мінімум знань, мати знання, уміння й навички для забезпечення програмних результатів навчання.

Знати і вміти використовувати на практиці комп'ютерну логіку і основи квантових обчислень. Виконати і захистити лабораторні роботи з змістовного модуля 1. Виконати модульний контроль 1. Виконати і захистити лабораторні роботи з змістовного модуля 2. Виконати модульний контроль 2.

Виконати та здати розрахунково-графічну роботу.

Додатково до вимог, які визначено для отримання задовільної оцінки: вміти розробляти і розраховувати схеми обчислювачів середньої складності.

Відмінно (90-100) – мати знання, уміння й навички, що дадуть змогу самостійно, вільно і обґрунтовано опанувати наступні апаратні і програмні дисципліни, які потребують знань з комп'ютерної логіки і основ квантових обчислень, що дасть можливість забезпечити програмні результати навчання. Здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та вміти застосовувати їх.

Орієнтуватися у підручниках та посібниках. Знати і вміти використовувати на практиці комп'ютерну логіку і основи квантових обчислень. Вміти обґрунтовувати кожне наведене рішення.

Безпомилково виконувати та захищати всі практичні роботи в обумовлений викладачем строк з докладним обґрунтуванням рішень та заходів, які запропоновано у роботах.

9. Політика навчального курсу

Відвідування занять. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Здобувач самостійно ознайомлюється з пропущеним матеріалом: лекційними конспектами, навчальними презентаціями, відео записами занять або додатковими матеріалами, наданими викладачем.

Процедура відпрацювання пропущених занять: Пропущене лабораторне заняття відпрацьовується шляхом виконання всіх завдань, передбачених для цього. За потреби здобувач може узгодити індивідуальну консультацію з викладачем для роз'яснення складних тем або перевірки виконаних завдань. Після виконання завдань здобувач надає результати викладачу для перевірки у форматі звіту про виконану роботу. Виконане заняття оцінюється за тими ж критеріями, що і основне заняття. Відпрацювання вважається успішним після схвалення викладачем результатів та підтвердження засвоєння матеріалу.

Дотримання вимог академічної доброчесності здобувачами освіти під час вивчення навчальної дисципліни. Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених Положенням про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>). Очікується, що роботи здобувачів освіти будуть їх оригінальними дослідженнями або міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів освіти становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування викладачем незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються Кодексом етичної поведінки в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenti/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

10. Методичне забезпечення

1. Сторінка дисципліни у системі дистанційного навчання «Ментор» [Ел. ресурс]. <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=1618>.

2. Сторінка дисципліни у системі дистанційного навчання Google Classroom [Ел. ресурс]. URL:

<https://classroom.google.com/c/Njg3OTMyMDc2ODA2?cjc=f2jrbuy>

11. Рекомендована література

Базова

1. Пасічник В.В. Лупенко С.А. , Тиш Є.В. Комп'ютерна логіка. Навчальний посібник. – Київ: Computing, 2021. – 354 с.
2. Говорущенко Т. О. Комп'ютерна логіка: практикум : навчальний посібник. – Хмельницький: Хмельницький національний університет, 2018. – 294 с.
3. Дичка І.А. Основи прикладної теорії цифрових автоматів : підручник / І. А. Дичка, В. П. Тарасенко, М. В. Онай. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2019. – 508 с.
4. Тарарака В.Д. Прикладна теорія цифрових автоматів: навчальний посібник. – Житомир: ЖДТУ, 2019. – 183 с.

Допоміжна

1. Комп'ютерна логіка : метод. вказівки до викон. самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми «Комп'ютерна інженерія» галузь знань 12 «Комп'ютерна інженерія» спец. 123 Комп'ютерна інженерія денної та заоч. форм навч. / уклад. К.Я. Бортник. – Луцьк : Луцький НТУ, 2021. –12 с.
2. Методичні рекомендації до самостійної роботи з дисципліни «Комп'ютерна логіка» для студентів за спеціальністю 123 «Комп'ютерна інженерія» / Уклад. Тиш Є. В. – Тернопіль : ТНТУ імені Івана Пулюя, 2021. – 23 с.
3. Прикладна теорія цифрових автоматів: навчальний посібник / уклад.: О.Я. Олар, Г.І. Воробець, Р.І. Макарчук, Ю.Ю. Блошко. – Чернівці: ЧНУ, 2022. –200 с. (електронне видання).
4. Прикладна теорія цифрових автоматів: методичні вказівки до лабораторних робіт / уклад.: О.Я. Олар. – Чернівці: ЧНУ, 2022. – 62 с. (електронне видання).
5. Комп'ютерна логіка. Прикладна теорія цифрових автоматів: комп'ютерний практикум: навч. посіб. / І. А. Дичка, В. П. Легеза, М. В. Онай; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 88 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Комп'ютерна логіка: Практикум [Ел. ресурс]. URL: <https://www.coursehero.com/file/69830773/Компyтерна-логіка-2019docx/>
2. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з курсу «Прикладна теорія цифрових автоматів» [Ел. ресурс]. URL: <https://www.yumpu.com/xx/document/read/17812199>